

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ AZYLU,
MIGRACJI I INTEGRACJI

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Projekt „System wsparcia cudzoziemców przebywających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w obszarze adaptacji i integracji społecznej” współfinansowany z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz budżetu państwa, realizowany przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego oraz Caritas Polska.

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ АДАПТИВНОГО КУРСУ

ЗМІСТ:

ОСНОВНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОЛЬЩУ	4
ОРГАНІЗАЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО І МІСЦЕВОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	5
ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ,.....	5
ВАЛЮТА.....	5
РЕЛІГІЯ.....	6
РІВНІСТЬ ПЕРЕД ЗАКОНОМ	6
ТУРБОТА ПРО НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	6
ТУРБОТА ПРО ЗДОРОВ'Я	7
МОБІЛЬНІ МЕРЕЖІ В ПОЛЬЩІ	7
ЕКСТРЕНІ ТЕЛЕФОНИ В ПОЛЬЩІ.....	7
НАЙВАЖЛИВІШІ ДАТИ З ІСТОРІЇ ПОЛЬЩІ	8
ПОЛЬСЬКА ТРАДИЦІЯ І КУЛЬТУРА	10
<i>Рівність і заборона дискримінації</i>	10
<i>Пунктуальність</i>	11
<i>Чи можемо ми звертатися один до одного на ТИ?</i>	11
РОБОТА В ПОЛЬЩІ - ЯК ЇЇ ШУКАТИ?	12
ДОПОМОГА ЗІ СТОРОНИ УПРАВЛІНЬ ЗАЙНЯТОСТІ	12
УПРАВЛІННЯ ЗАЙНЯТОСТІ В ВАРМІНСЬКО-МАЗУРСЬКОМУ ВОЄВОДСТВІ.....	13
ЯКІ ДОКУМЕНТИ НЕОБХІДНІ ПІД ЧАС ВІЗИТУ В УПРАВЛІННЯ ЗАЙНЯТОСТІ?	14
ДЕ ЩЕ ШУКАТИ РОБОТУ?	14
CURRICULUM VITAE.....	15
ПРАВА, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НА ПІДСТАВІ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ	15
ТРУДОВИЙ ДОГОВІР - АЛЕ ЯКИЙ?.....	15
ДОЗВІЛ НА РОБОТУ	16
КОМУ ПОТРІБЕН ДОЗВІЛ НА РОБОТУ В ПОЛЬЩІ	17
ХТО МОЖЕ ПРАЦЮВАТИ В ПОЛЬЩІ БЕЗ ДОЗВОЛУ НА РОБОТУ	18
ВИДИ ДОЗВОЛІВ НА РОБОТУ	19
ДОЗВОЛИ НА СЕЗОННУ РОБОТУ	20
ЗАЯВА ПРО ДОРУЧЕННЯ ВИКОНАННЯ РОБОТИ ІНОЗЕМЦЮ	21
СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ	22
СИСТЕМА ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ	23
ШКІЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ОБОВ'ЯЗОК ВЧИТИСЯ	23
ШКІЛЬНА СИСТЕМА.....	23
<i>Ясла та дитячі садки</i>	23
<i>Підготовчий рік («зерувка»)</i>	24
<i>Початкова школа</i>	24
<i>Психолого-педагогічні консультаційні центри</i>	24
<i>Середні школи</i>	24
<i>Поліцеальні школи</i>	24
<i>Вища освіта</i>	24
<i>Навчання і підготовка дорослих.</i>	25
ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я В ПОЛЬЩІ - НАЙВАЖЛИВІША ІНФОРМАЦІЯ	26
МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ	27
ХТО МОЖЕ КОРИСТУВАТИСЯ МЕДИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ?.....	27
ДОБРОВІЛЬНЕ МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ	28
<i>Документ, що підтверджує медичне страхування</i>	29
КОЛИ ПРИПИНЯЄТЬСЯ ПРАВО НА МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ?	30

Візит у лікаря	30
Як записатися на візит?	30
Надзвичайні ситуації	30
Нічна і святкова медична допомога	30
Надання медичних послуг	31
СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА В ПОЛЬЩІ	32
Надання соціальної допомоги	32
ХТО МАЄ ПРАВО НА ОТРИМАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ?	32
Правила надання соціальної допомоги	32
Обсяг соціальної допомоги	33
ВЕДЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЛЬЩІ	34
Індивідуальне підприємництво (самопрацевлаштування)	34
Як зареєструвати індивідуальне підприємництво?	35
Переривання підприємницької діяльності	35
Обов'язки особи, що веде підприємницьку діяльність	35
ОБМІН ІНОЗЕМНОГО ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ НА ПОЛЬСЬКЕ	37
ЩО РОБИТИ, ЩОБ ОБМІНЯТИ СВОЄ ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ?	37
УСТАНОВИ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ МІГРАНТІВ У ВАРМІНСЬКО-МАЗУРСЬКОМУ ВОЄВОДСТВО	39
ДЕРЖАВНІ УСТАНОВИ	39
ОРГАНІЗАЦІЇ	40

ОСНОВНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОЛЬЩУ

Польща є радше низовинною країною з природними кордонами - на півночі Балтійське море і на півдні хребти височин і гір. На південному кордоні країни розташовані хребти найвищих гір - Татри. Основні річки в Польщі - це Вісла довжиною 1000 км, що протікає вздовж західного кордону, Одра, Буг, що протікає в основному уздовж східного кордону. На південному сході країни знаходиться Сілезія, гірничодобувна і промислово розвинена земля, багата природними ресурсами, такими як кам'яне вугілля, цинк, мідь або свинець. На північному сході розстеляється земля лісів та озер - Вармія і Мазури, які є незвичайною туристичною визначною пам'яткою. На цій землі тисячі озер знаходяться озера Снярдви і Мамри, площа яких перевищує 100 км². Орні і сільськогосподарські угіддя становлять більше половини території Польщі. Третя частина зайнята лісами.

Погода в Польщі змінюється в залежності від сезону, але в цілому клімат помірний. Чиста природа не зачеплена цивілізацією - її можна знайти в багатьох місцях в Польщі, таких як національні парки, ландшафтні парки, яких більше 120.

Польща налічує понад 38 мільйонів громадян. 5 мільйонів поляків живуть за межами країни. Більшість, близько 2/3 населення, живе в містах.

Найбільшими міськими агломераціями є Варшава (близько 1,7 млн.), Лодзь, Познань, Вроцлав, Краків і Катовіце.

В рамках адміністративного поділу Польща розділена на 16 воєводств, які приблизно відображають історичні регіони. У кожному з воєводських міст розташовується воєвода і воєводське управління. Воєводства поділені на повіти (314 повітів і 66 міст на правах повіту). Повіти діляться на гміни. У наведеній нижче таблиці вказані назви воєводств і воєводських міст, в яких розташовані воєводські управління.

Воєводство	Воєводське місто
Мазовецьке	Варшава
Великопольське	Познань
Люблінське	Люблін
Вармінсько-Мазурське	Ольштин
Західно-Поморське	Щецин
Підляське	Білосток
Лодзьке	Лодзь
Куявсько-Поморське	Бидгощ
Підкарпатське	Жешув
Малопольське	Краків
Любуське	Гожув-Великопольський
Сілезьке	Катовіце

Політична система в Польщі

Республіка Польща - це республіка, в якій існує багатопартійна парламентсько-кабінетна система з владою, розділеною на три гілки. Законодавчою владою є парламент (Сейм - нижня палата і Сенат - верхня палата). Виконавча влада належить Раді міністрів на чолі з прем'єр-міністром Республіки Польща - в даний час прем'єр-міністром є Матеуш Моравецкий, і президенту Республіки Польща - в даний час президентом є Анджей Дуда. Судова влада належить незалежним судам і трибуналам.

Уряд має своїх представників в воєводствах, якими є воєводи. Державна влада в Польщі децентралізована, що означає, що частина влади належить місцевим органам влади в гмінах, повітах, містах і воєводствах.

Президент Республіки Польща обирається на загальних виборах, що проводяться кожні п'ять років. Парламентські вибори, як і місцеві вибори, проводяться кожні чотири роки.

Організації центрального і місцевого державного управління

Органи державного управління відповідно до територіальної сфери дії, можна розділити на:

- вищі органи - Президент, Рада міністрів, Голова Ради міністрів, міністри;
- центральні органи влади (тобто центральні управління), які діють на підставі відповідних законів або статутів, виданих Головою Ради міністрів в порядку розпорядження і організаційних правил, виданих керівником управління в порядку розпорядження.
- місцеві органи державного управління, наприклад, воєводи.

Громадянські права і обов'язки,

У польській Конституції громадянські обов'язки закріплені у розділі II (свободи, права і обов'язки людини і громадянина). Найбільш важливими з них є:

- вірність Республіці Польща і турбота про загальне благо (ст. 82)
- дотримання законодавства Республіки Польща (ст. 83)
- несення публічного обтяження і повинності, в тому числі сплата податків, визначених в законі (ст. 84)
- захист Батьківщини (ст. 85 п.1)
- турбота про навколишнє середовище і відповідальність за заподіяне собою його погіршення (ст. 86)

Валюта

Польської валютою є злотий. Скорочено злотий записується як zł (зл.) Або відповідно до банківського запису PLN. На даний момент Польща не входить в єврозону. 1 зл. = 0,10 гроши.

Релігія

Більшість польських громадян є католиками, які належать до римсько-католицької церкви. Християнські знаки і символи широко представлені в публічному просторі. Часто можна зустріти хрести в школах або управліннях. Важливим напрямком діяльності Костелу (католицької церкви) є благодійна діяльність для бідних і нужденних. Найбільше благодійна установа Костелу в Польщі - Caritas Polska (Карітас Польща).

Крім католиків, є багато інших християнських громад, єврейських гмін і мусульманських громад, груп індуїстів або буддистів.

Рівність перед законом

Всі жителі Польщі є рівними перед законом, і ніхто не може зазнавати дискримінації за ознакою країни походження, культури, виражених поглядів, релігії, статі чи політичних поглядів. Кожен має свободу висловлювати свої переконання, пам'ятаючи, що умовою особистої свободи є повага до іншої людини і повага свободи інших людей. Ось чому важливо, щоб своїми висловлюваннями або позицією нікого не ображати і не завдавати ніякої шкоди, оскільки це може мати правові наслідки.

Проявом особистої культури в Польщі є особлива повага і допомога особливо чутливим людям, таким як літні люди, жінки, особливо вагітні жінки і з маленькими дітьми, або люди з обмеженими можливостями. Це означає, наприклад, поступатися таким людям місцем в автобусі або потязі.

Турбота про навколишнє середовище

Світ природи - це загальне благо. Турбота про чисту воду, незасмічене середовище або чисте повітря відповідає інтересам всіх нас. Усвідомлення цього зростає, і відповідальність за навколишнє середовище займає все більше місця в законодавстві. Все більше уваги приділяється водозбереженню, дотриманню заборони смітити і розпорядженню викидати сміття тільки в спеціально відведені місця, скороченню відходів і його сортуванню для повторного використання, або уникненню спалювання сміття в печах. Про це слід пам'ятати, щоб уникнути отримання штрафу.

Турбота про здоров'я

Турбота про здоров'я відповідає інтересам кожної людини, її сім'ї, суспільства і держави, що фінансує охорону здоров'я. Тому широко поширене очікування, що кожен буде піклуватися про своє здоров'я і здоров'я інших. Ми приділяємо все більше уваги здоровому способу життя і уникненню шкідливої і ризикованої поведінки. Ось чому, зокрема, в громадських місцях, таких як вокзали, аеропорти або магазини заборонено курити сигарети і вживати алкоголь за межами спеціально відведених місць. Існує також повна заборона на вживання і приймання наркотиків.

Мобільні мережі в Польщі

У Польщі доступний ряд мобільних телефонних мереж. При виборі для себе мережі мобільного зв'язку варто заздалегідь скористатися сайтом оператора мережі або відвідати салон продажу, щоб дізнатися про умови та вартість використання таких послуг. Також варто звернути увагу на вартість міжнародних дзвінків та Інтернет-пропозиції, щоб знизити витрати на зв'язок з родичами в країні походження. Серед найпопулярніших мобільних мереж можна перерахувати:

- **Play:** www.play.pl
- **Orange Polska:** www.orange.pl
- **T-Mobile Polska:** www.t-mobile.pl
- **Plus:** www.plus.pl
- **Lycamobile:** www.lycamobile.pl/
- **Nju Mobile:** www.njumobile.pl
- **Heyah:** www.heyah.pl/

При покупці телефону і послуги оператора мобільного зв'язку ми можемо одночасно придбати доступ до Інтернету. Однак в кожному місті є багато місць, таких як торгові центри, університети, вокзали, управління і т. д., де є безкоштовний доступ до Інтернету WI-FI. Щоб отримати доступ, Вам потрібно включити WI-FI на своєму пристрої та приєднатися до безкоштовного Інтернету, а якщо потрібно пароль, його може надати співробітник даного місця.

Екстрені телефони в Польщі

У надзвичайних ситуаціях, що становлять загрозу здоров'ю і життю, нам можуть допомогти державні служби, до яких слід звертатися за екстреними телефонними номерами. При дзвінку за вказаним номером, будь ласка, вкажіть своє ім'я та прізвище, коротко опишіть подію і вкажіть адресу або опишіть місце події якомога точніше. Серед екстрених телефонів варто запам'ятати:

112 – Центр екстреного оповіщення - це єдиний загальноєвропейський номер екстреної допомоги;

999 – Швидка допомога;

- 998 – Державна пожежна служба;
- 997 – Поліція;
- 996 – Антитерористичний центр - Агентство внутрішньої безпеки;
- 995 – Головний комендант поліції - система Child Alert;
- 985 - Служба морського і гірського порятунку (WOPR, GOPR і TOPR);
- 984 - Служба річкового порятунку;
- 981 – Служба дорожньої допомоги.

Дати найбільш важливих свят і вихідних

- 1 січня - Новий рік
- 6 січня - Богоявлення (Трьох Королів)
- Великодня неділя** (свято Воскресіння Ісуса) - це перехідне свято, яке щороку припадає на першу неділю після першого весняного повного місяця (в березні або квітні).
- Великодній понеділок** - другий день Пасхи (перехідне свято)
- 1 травня - День праці
- 3 травня - свято першої польської Конституції, прийнятої в 1791 році.
- Торжество П'ятидесятниці (День Святої Трійці)** - припадає на неділю, 49 днів після Великодня
- Свято Тіла і Крові Христових** перехідне свято - 9-й четвер після Великодня
- 15 серпня - День Успіння Пресвятої Діви Марії і День польської армії.
- 1 листопада - День всіх святих
- 11 листопада - День незалежності - річниця відновлення незалежності Польщі в 1918 році.
- 25 грудня - Різдво
- 26 грудня - другий день Різдва.

Перераховані вище свята є вихідними, тому управління, більшість підприємств і магазинів в ці дні закриті.

Найважливіші дати з історії Польщі

- 966 р.** - **хрещення Польщі** - це традиційна назва, що відноситься до хрещення князя Полян Мешка I і початок процесу християнізації польських земель. Цей рік є символічною датою створення польської держави і католицької церкви в Польщі.
- 1364** - **створення Краківської академії**, одного з перших вищих навчальних закладів в Європі, з якого протягом століть виник Ягеллонський університет - сьогодні це найстаріший університет в Польщі і один з найстаріших у світі.
- XVI століття, Золотий вік** - цю назва отримало століття, в якому правили останні правителі династії Ягеллонів (король Сигізмунд Старий і король Сигізмунд Август). У той час Польща була однією з наймогутніших країн Європи.

1569 - укладення Люблінської унії, в рамках якої була утворена Річ Посполита (об'єднання Польщі і Литви), і яка по суті була державою трьох великих народів - поляків, литовців і русинів і багатьох менших народів - євреїв, татар, німців, вірмен і навіть черкесів, персів і ряду інших. В даний час багато істориків розглядають Люблінську унію як прототип Європейського союзу.

1597 - столиця Польщі була перенесена з Кракова до Варшави королем Зигмундом III Вазою.

1772 рік - відбувся перший з трьох поділів Речі Посполитої. Польща втратила частину територій на користь Пруссії, імперії Габсбургів (пізніше - Австрія) і Російської імперії.

1791 - в Королівському замку у Варшаві була прийнята Конституція 3 травня, перша конституція в Європі і друга у світі. Вона регулювала правову систему Речі Посполитої так, щоб усунути недоліки політичної системи.

1793 - II поділ Речі Посполитої. В цьому році наступні території Польщі були зайняті Пруссією і Росією.

1795 - III поділ Польщі, який ознаменував повну ліквідацію Речі Посполитої. Польща втратила свою державність і зникла з карти країн світу до 1918 року. Цей період 123 років до відновлення незалежності був в історії польського народу відзначений серією повстань, боротьбою за незалежність і зусиллями, спрямованими на збереження мови, католицької релігії і польської культури.

1815 - Створення на основі Віденського конгресу Царства Польського (1815-1832), Конгресового королівства, держави, повністю залежного від Російської імперії.

1914-1918 - I світова війна

11 листопада 1918 року - Польща відновлює свою незалежність. Поразка польських загарбників у Першій світовій війні і революційні рухи в Німеччині і Росії створили політичні умови, що сприяють відродженню Польщі як незалежної країни. 11 листопада Рада регентів надала Юзефу Пілсудському військову владу і верховне командування підлеглими польськими військами. Ця дата символічно вважається днем відновлення незалежності. Фактично, це був тривалий процес, що вимагає великої організаційної роботи по організації функціонування держави на місцях, де протягом декількох поколінь управляли різні адміністративні, правові, соціальні, політичні та економічні системи.

15 серпня 1920 року - Варшавська битва (чудо на Віслі) - в цей день відбулася ключова перемога польських військ над більшовицькою армією на підступах Варшави. Вся битва тривала в період 13-25 серпня під час польсько-більшовицької війни. Перемога зберегла незалежність Польщі і стримала плани більшовицької Росії з розповсюдження комунізму в Західній Європі. Варшавська битва згадується серед самих переломних битв в історії світу.

1 вересня 1939 року - гітлерівська Німеччина вторглася до Польщі, почавши руйнівну для Польщі II світову війну.

17 вересня 1939 року - Союз Радянських Соціалістичних Республік напав на Польщу з східного кордону.

1 серпня 1944 року - початок Варшавського повстання, метою якого було дати відсіч німцям, які відступали зі столиці Польщі і звільнити Варшаву.

8 травня 1945 року - закінчення II світової війни в Європі.

19 січня 1947 року - влада в Польщі була передана комуністичним партіям шляхом фальсифікації виборів. За участю Радянського Союзу почався процес нав'язування комуністичної системи в Польщі.

16 жовтня 1978 року - архієпископ Краківський, кардинал Кароль Войтила, був обраний Папою Римським і прийняв ім'я Іоанн Павло II. Цей факт зіграв важливу роль в процесі суспільно-політичних перетворень в Польщі і Східній Європі, які в наступні роки привели до краху комуністичної системи.

Серпень 1980 р. - початок страйків на багатьох заводах у великих містах Польщі, включаючи Гданську судноверф. Вони були спрямовані проти соціалістичної влади, комунізму, репресій і погіршення економічної ситуації. Створюється опозиційний рух "Солідарність", який був не тільки профспілковим рухом, а й масовим суспільно-політичним рухом. На чолі Солідарності стояв Лех Валенса.

13 грудня 1981 року - комуністичною владою Польщі було введено військовий стан. Він був спрямований проти Солідарності і значно сповільнив і змінив процеси соціальних, політичних і економічних змін в Польщі в наступні роки.

6 лютого 1989 року - почався Круглий стіл, в ході якого представники влади уклали угоду з представниками громадського боку - Солідарності. Ця подія поклала початок демократичним системним змінам в Польщі.

4 червня 1989 року - відбулися перші вільні парламентські вибори в Польщі після Другої світової війни.

12 березня 1999 року - Польща приєдналася до пакту НАТО.

1 травня 2004 року - Польща стала членом Європейського Союзу.

Більше цікавої інформації про Польщу можна знайти на сайті: <http://www.poland.gov.pl>

Польська традиція і культура

Польща - країна з давніми християнськими традиціями, тому багато норм і звичаї випливають з релігії. Деякі з них назавжди стали частиною існуючого правопорядку, в той час як інші є моделями бажаної соціальної поведінки. Багато правил також випливають з поваги до демократії та прав людини.

Рівність і заборона дискримінації

Кожен громадянин Польщі рівний перед законом. Польське право гарантує свободу вираження своїх поглядів, переконань і політичних симпатій - ніхто не може підлягати дискримінації з цієї причини. Також слід поважати погляди і позиції інших людей, тому важливо, щоб своїми висловлюваннями і поведінкою не скривдили і не образили кого-небудь, оскільки така поведінка може мати правові наслідки. Проявом хороших манер є повага до людей похилого віку, тому в засобах громадського транспорту молодь повинна поступатися місцем старшим. Жінки мають ті ж права, що і чоловіки.

Пунктуальність

Хоча поляки не славляться своєю пунктуальністю, запізнення, особливо в ділових справах, вважається недоречним, а навіть прикладом поганого виховання. Якщо хтось запізниться в управління або на прийом до лікаря, він або вона можуть бути не прийнятими, і заново доведеться домовлятися про дату прийому.

На роботі за запізнення можна отримати попередження а, в крайніх випадках, зниження заробітної плати. Безперервне запізнення може привести до звільнення. Пунктуальність також важлива в особистому житті, тому що, згідно з популярним польським прислів'ям - «час - це гроші».

Вільний час

Поляки вважаються нацією, яка любить святкувати, прив'язана до традицій і дотримується старих звичаїв. Ми проводимо Різдво вдома в колі сім'ї, хоча все частіше і частіше ми використовуємо святковий період тривалістю в кілька днів, щоб зі своїми близькими і друзями відправитися в подорож або провести час далі від дому. У Польщі вихідними днями вважаються всі вихідні і свята, тоді жодне управління не працює.

Привітання

Під час вітання використовується слово «ЧЕШЧ», яке іноземцю практично неможливо вимовити. Звичайно, його можна замінити іншим, часто використовуваних «ХЕЙ» або «ВІТАЙ». У Польщі встановився звичай рукостискання між чоловіками. Якщо в компанії є жінка, цей жест не застосовується. Раніше хорошим тоном вважалося поцілувати жінці руку - тепер це забута традиція, хоча деякі чоловіки досі її використовують.

Чи можемо ми звертатися один до одного на ТИ?

Іноземець, який перебуває в Польщі, повинен бути обережний зі зловживанням займенника «ТИ». У Польщі є звичай звертатися до невідомих або літнім людям на ПАН / ПАНІ. У деяких випадках нам навіть можуть звернути увагу, що ми не ввічливі. Ввічливішим буде, коли пропозиція перейти на «ТИ» буде зроблена людиною, яка вище в ієрархії, жінкою - чоловікові, старшою особою – молодшій особі.

РОБОТА В ПОЛЬЩІ - ЯК ЇЇ ШУКАТИ?

Допомога зі сторони управлінь зайнятості

У кожному повіті є повятове управління зайнятості (PUP), де Ви можете зареєструватися як безробітний або пошукач роботи, отримати допомогу в пошуку роботи, скористатися доступними пропозиціями про роботу і багатьма іншими формами підтримки.

Як безробітні можуть зареєструватися, зокрема:

- іноземці, які мають в Польщі дозвіл на постійне перебування;
- іноземці, які мають в Польщі дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС;
- іноземці, які мають в Польщі дозвіл на тимчасове перебування, яким було надано дозвіл на тимчасове перебування з метою виконання роботи, що вимагає високої кваліфікації або для проведення наукових досліджень
- іноземці, які мають в Польщі згоду на перебування з гуманітарних причин або згоду на толерантне перебування;
- іноземці, які мають в Польщі згоду на перебування з метою виконання роботи, за умови, що безпосередньо перед реєстрацією як безробітний вони безперервно працювали в Польщі протягом періоду не менше 6 місяців
- іноземці, які мають візу з метою виконання роботи в Польщі, за умови, що безпосередньо перед реєстрацією як безробітний вони безперервно працювали в Польщі протягом періоду не менше 6 місяців;
- іноземці - члени сімей польських громадян, які отримали дозвіл на тимчасове перебування в Польщі або після подачі заявки про видачу дозволу на тимчасове перебування, постійне перебування або проживання довгострокового резидента ЄС перебувають в Польщі на підставі штампа, проставленого в паспорті, який підтверджує подачу заявки в термін і відсутність формальних недоліків, якщо безпосередньо перед подачею заявки у них був дозвіл на тимчасове перебування.

В якості пошукача роботи можуть зареєструватися всі іноземці, яким надається можливість реєстрації як безробітних, а також додатково це, зокрема:

- іноземці, які мають в Польщі згоду на тимчасове перебування з метою виконання роботи;
- іноземці, які мають візу, видану з метою виконання роботи в Польщі;
- іноземці, які мають в Польщі дозвіл на тимчасове перебування з метою навчання в вузі на першому рівні, другому рівні, за магістерською програмою або з метою навчання на третьому рівні чи з метою возз'єднання з сім'єю,
- іноземці - члени сім'ї громадянина Польщі, пошукачі роботи, іншої оплачуваної роботи або іншої форми допомоги, зазначеної в Законі;
- іноземці, які мають в Республіці Польща візу, видану з метою виконання робіт на підставі дозволу на сезонну роботу,
- іноземці, які мають в Польщі дозвіл на тимчасове перебування для сезонної роботи.

Не кожен пошукач роботи може бути зареєстрований як безробітний. З статусу безробітного випливають деякі привілеї, наприклад, допомога по безробіттю (після виконання певних умов). Безробітний не може працювати або отримувати інший дохід, в той час як пошукач роботи може бути зареєстрований як працевлаштована особа. Пошукач роботи не зареєстрований для отримання медичного страхування, і медичні внески за нього не виплачуються, як у випадку з особою, зареєстрованою як безробітна. Крім того, ці статуси відрізняються за правами та обов'язками. Про права і обов'язки безробітного більше можна дізнатися на сайті:

<http://psz.praca.gov.pl/-/13823-prawa-i-obowiazki-osoby-bezrobotnej>

а про права пошукача роботи на сайті:

<http://psz.praca.gov.pl/-/13833-prawa-i-obowiazki-osoby-poszukujacej-pracy>

Пошукач роботи має право користуватися трудовими посередниками і профорієнтацією. Консультанти також можуть направити іноземця на навчання

Особа, внесена до реєстру управління зайнятості також має певні зобов'язання. Перш за все, це співпраця з працівником PUP, включаючи прибуття на призначені зустрічі, надання всіх необхідних документів, які можуть знадобитися консультанту з питань кар'єри або трудовому посереднику. Після отримання допомоги по безробіттю слід відвідувати збори в строки, встановлені співробітником PUP. Якщо Ви знайдете роботу, протягом 7 днів повідомте про це управління зайнятості.

Додаткову інформацію можна знайти на сайті Зеленої лінії: <http://zielonalinia.gov.pl/-/registration-the-in-with-workshop-41584>. Це інтернетна система управління зайнятості, де Ви можете знайти детальну інформацію про форми підтримки, що надаються управлінням зайнятості, і інші процедури, включаючи реєстрацію в управлінні. Додатковою зручністю може бути той факт, що сайт також має російську і англійську версії.

Іноземці також можуть звертатися за допомогою в Центр інформації і планування професійної кар'єри в Воєводському управлінні зайнятості (WUP) без необхідності офіційної реєстрації. Допомогою СііРКЗ можуть скористатися всі дорослі іноземці без будь-яких умов.

Пошук роботи в Польщі слід почати з пошуку Пов'язового управління зайнятості або Воєводського управління зайнятості. Пов'язові управління зайнятості надають послуги всім, хто зареєстрований як пошукач роботи або безробітний. Прийняття пропозиції про роботу, однак, є добровільним. Всі пропозиції про роботу доступні для зареєстрованих осіб.

Управління зайнятості в Вармінсько-Мазурському воєводстві

Отже, слід почати з пошуку управління зайнятості в повіті, в якому Ви зареєстровані або на території якого проживаєте. В Ольштині Міське управління зайнятості - там, де реєструються особи, які проживають в місті Ольштина і Управління зайнятості Ольштинського повіту - для осіб, які проживають в околицях Ольштина, розташовані за адресою: **вул. Пілсудського 64В**. Воєводське управління зайнятості знаходиться в Ольштині по **вул. Бартош Гловацький 28**.

На території Вармінсько-Мазурського воєводства управління зайнятості також розташовані в наступних містах: Бартошице, Біскупец, Бранево, Добре Място, Дзялдово, Ельблонг, Елк, Гіжицько, Голдап, Ілава, Кентшин, Киселиці, Лідзбарк-Вармінський, Любава, Міколайкі, Моронг, Мронгово, Нідзіца, Нове-Място-Любавське, Олецько, Орнета, Оструда, Пасленк, Піш, Суш, Щитно, Венгожево, Залево.

Які документи необхідні під час візиту в управління зайнятості?

Реєструючись в Повятовому управлінні зайнятості при собі потрібно мати документ, що посвідчує особу, документи про статус перебування та документи, які допоможуть визначити ситуацію особи, що реєструється. Це може бути:

- карта тимчасового або постійного перебування і прописка, а у випадках карт тимчасового перебування також слід мати рішення воєводи, а в разі шлюбу з громадянином Польщі - свідоцтво про шлюб,
- паспорт або інший (європейський) документ, що засвідчує особу,
- дипломи та шкільні атестати,
- трудові книжки або інші документи, що підтверджують періоди працевлаштування.

Де ще шукати роботу?

Пропозиції роботи в Польщі можна шукати в багатьох місцях. У Повятовому управлінні зайнятості - на дошці оголошень і на сайті Воєводського управління зайнятості (<http://wupolsztyn.praca.gov.pl/oferty-pracy>).

Також можна шукати через приватні агентства з працевлаштування, які безкоштовно є посередником в пошуку роботи. Контакти з діючими агентствами з працевлаштування можна знайти на сайті: <http://stor.praca.gov.pl/portal/#/kraz/wyszukiwarka>

На порталі <http://oferty.praca.gov.pl/portal/index.cbop#/listaOfert> знаходиться центральна база даних пропозицій роботи в Польщі.

Пошук роботи також можна почати, створивши власний профіль на одному з професійних сайтів соціальної мережі, наприклад, на Goldenline <https://www.goldenline.pl/> або <https://pl.linkedin.com/>. Там Ви можете створити професійний профіль, встановити мережу ділових контактів і скористатися пошуковою системою пропозицій роботи.

В Інтернеті Ви можете знайти цілий ряд пошукових систем з пропозиціями роботи, які теж можуть бути цінним джерелом порад на тему ринку праці та розвитку кар'єри. Серед популярних пошукових систем можна перерахувати:

www.Pracuj.pl;

www.Praca.pl;

www.Jobs.pl;

www.InfoPraca.pl;

www.MonsterPolska.pl;

www.MediaCv.pl;

www.Gumtree.pl/s-oferty-pracy/v1c8p1

Пропозиції роботи також можна знайти на веб-сайтах і в друкованих газетних виданнях з оголошеннями. У будь-якому кіоску з пресою Ви можете попросити газету, в якій публікуються пропозиції роботи.

Curriculum Vitae

Під час пошуку роботи важливо мати власне резюме. Це коротка професійна автобіографія, в якій знаходяться особисті дані, контактні дані, інформація про освіту і попередній професійний досвід, а також дані про схильності і навички, придатні на роботі. Воно повинно містити інформацію про знання іноземних мов, комп'ютерні навички, водійські права і додаткові сертифікати (дозволи). Важливо включити пункт про згоду на обробку персональних даних. Без цього роботодавець не зможе використовувати дані, що містяться в резюме, при наборі персоналу.

Права, що впливають з працевлаштування на підставі Трудового кодексу

У Польщі, приступаючи до роботи, слід підписати трудовий договір з роботодавцем. Він повинен бути укладений в перший день роботи в письмовому вигляді в двох однакових примірниках - один для працівника, а інший для роботодавця. Маючи трудовий договір, працівник захищений положеннями, що містяться в Трудовому кодексі. Переваги трудового договору включають в себе:

- захист прав працівників - навіть якщо роботодавець виявиться нечесним, маючи трудовий договір, Ви можете відстоювати свої права в суді;
- більшу впевненість в отриманні винагороди у фіксованій сумі і в межах встановленого законом терміну;
- страховий пакет;
- отримання трудового стажу, з яким пов'язані певні робочі привілеї, наприклад, більша тривалість відпустки;
- можливість реєстрації в управлінні як безробітний і отримання допомоги;
- страхування від нещасного випадку - у разі нещасного випадку працівник, який працює за трудовим договором, отримує компенсацію, якщо нещасний випадок виник у зв'язку з виконуваною роботою.

Трудовий договір - але який?

Трудовий договір повинен містити всю основну інформацію, пов'язану з роботою, зокрема:

- дані сторін - тобто працівника і роботодавця;

- визначення виду договору;
- дату укладення договору;
- умови виконуваної роботи і розмір винагороди;
- місце роботи;
- вид роботи;
- тривалість робочого часу;
- Дату початку роботи.

Перший трудовий договір може бути укладений на випробувальний термін. Однак не може перевищувати 3 місяців. Потім можна укласти договір на певний строк. Такий договір можна укласти двічі. Третій договір повинен бути укладений на невизначений термін.

Замість трудового договору роботодавець може запропонувати підписати договір доручення або договір підряду. У ньому працівник зобов'язується зробити певну роботу або виконати певний вид праці. Відповідно до цього договору, однак, працівник не підпадає під дію Трудового кодексу, тільки під Цивільний кодекс, він працює під своїм власним керівництвом, на свій страх і ризик, але йому забезпечується винагорода за виконувану роботу або за реалізований вид праці.

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

- Підписуючи договір, спочатку його необхідно повністю зрозуміти. Роботодавець зобов'язаний надати працівникові договір зрозумілою для нього мовою.
- У разі неясності роботодавець зобов'язаний роз'яснити всі сумніви, пов'язані з договором.
- Користуючись послугами агентства з працевлаштування, варто перевірити, чи знаходиться даний посередник в списку агентств на сайті www.kraz.praca.gov.pl. Під час розмови можна попросити надати точні дані та адресу посередника.
- Перевіряючи достовірність роботодавця або посередника, слід перевірити, чи має він зареєстровану підприємницьку діяльність, як давно працює на ринку і чи має свій власний офіс. Ці дані можна отримати в обліку підприємницької діяльності (<https://prod.ceidg.gov.pl/ceidg/ceidg.public.ui/search.aspx>) або в Національному судовому реєстрі (<https://ems.ms.gov.pl>) . / BPX / wyszukiwaniemipodmiotu).

Дозвіл на роботу

Дозвіл на роботу - це документ, що дає право іноземцю на легальне працевлаштування в Польщі за умови, що у нього є віза або дозвіл на тимчасове перебування, що дозволяє йому влаштуватися на роботу в Польщі. У дозволі вказується особа, яка доручає роботу іноземцю, а також посада або вид роботи, яку іноземець повинен виконувати. Робота вважається легальною тільки в тому випадку, якщо іноземець виконує роботу, яка зазначена в дозволі.

Дозвіл має визначений термін дії і необхідний в разі працевлаштування на підставі як трудових договорів, так і цивільно-правових договорів. Дозвіл на роботу видає воєвода відповідно до місця проживання або місця перебування роботодавця. Роботодавець подає прохання про видачу

дозволу на роботу для іноземця. Документи, що додаються до заявки, повинні бути представлені в оригіналах або офіційно (в управлінні) підтверджені на відповідність з оригіналами (за винятком посвідчення особи і паспорта). Документи, підготовлені іноземною мовою, повинні бути перекладені на польську мову присяжним перекладачем. Дозвіл на роботу має форму адміністративного рішення і видається в 3-х примірниках - один залишається в управлінні, два передаються роботодавцю, один з яких роботодавець зобов'язаний передати іноземцю, для якого було видано дозвіл. Дозвіл на роботу - це рішення компетентного органу, яке дає право іноземцю, який законно перебуває в Польщі, виконувати роботу на умовах, зазначених у дозволі. Це означає, що, якщо іноземець хоче змінити роботу (тобто роботодавця і / або посаду і / або галузь, в якій він працює), він повинен отримати новий дозвіл.

Кому потрібен дозвіл на роботу в Польщі

Щоб влаштуватися на роботу іноземець, який прибув не з ЄС, але легально перебуває в Польщі, повинен отримати дозвіл на роботу, якщо він перебуває в Польщі на підставі:

1. візи (за винятком візи, виданої в туристичних цілях, з метою участі в процедурах з питань надання притулку, використання тимчасового захисту, прибуття з гуманітарних причин, у зв'язку з державними інтересами або міжнародними зобов'язаннями, коли іноземець не може працювати в Польщі. Такі іноземці на загальних правилах можуть подати заявку на отримання дозволу на тимчасове перебування і роботу або отримати дозвіл на роботу і візу з метою виконання роботи),
2. візи, виданої іншою країною Шенгенської зони, або посвідки на проживання, виданої іншою країною Шенгенської зони,
3. дозволу на тимчасове перебування (з деякими винятками)¹;
4. безвізового режиму (в рамках безвізового режиму іноземець може перебувати в країнах зони Шенген 90 днів протягом кожного 180-денного періоду, наприклад, в разі громадян України або Грузії - вони звільнені з обов'язку мати візи, якщо є власниками біометричного паспорта).

---

¹ Вимога мати дозвіл на роботу для іноземців, які перебувають в Польщі на підставі дозволу на тимчасове перебування, не стосується осіб, які:

- мають дозвіл на тимчасове перебування в Польщі, виданий у зв'язку з вступом у шлюб з громадянином Польщі або іноземцем, що має статус біженця, додатковий захист, дозвіл на постійне перебування або проживання довгострокового резидента ЄС, толерантне перебування або тимчасовий захист, надану йому в Польщі;
- є студентами денної форми навчання (першого або другого рівня, магістерської програми або третього рівня) і навчаються і перебувають в Польщі на підставі дозволу на тимчасове перебування, виданого для навчання протягом усього терміну дії дозволу на перебування.

Хто може працювати в Польщі без дозволу на роботу

Згідно ст. 87 Закону про сприяння зайнятості та установах ринку праці від 20 квітня 2004 року (Збірник законодавчих актів РП за 2018 рік, пункт 1265) іноземець має право працювати на території Республіки Польща, зокрема, якщо:

1. має статус біженця в Польщі,
2. отримав додатковий захист в Польщі,
3. має дозвіл на постійне перебування,
4. має дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС в Польщі,
5. має згоду на перебування з гуманітарних причин,
6. має згоду на толерантне перебування в Польщі (у нього є документ під назвою «Згода на толерантне перебування»),
7. користується тимчасовим захистом у Польщі,
8. є громадянином:
  - a. держави-члена ЄС або
  - b. держави ЄЕЗ, що не входить в ЄС або
  - c. держави, яка не є учасницею Угоди про ЄЕЗ, громадяни якої можуть користуватися вільним пересуванням осіб відповідно до угоди, укладеної цією державою з Європейським співтовариством і його державами-членами,
  - d. або є членом сім'ї іноземця, про якого йдеться в пунктах а-с, і супроводжує його на території Польщі.
9. має дозвіл на тимчасове перебування в Польщі, видане у зв'язку з вступом у шлюб з громадянином Польщі або іноземцем зі статусом біженця, додатковим захистом, дозволом на постійне перебування або проживання довгострокового резидента ЄС, толерантне перебування або тимчасовий захист, наданий йому в Польщі;
10. є студентом денної форми навчання в Польщі, вчиться в Польщі на підставі візи;
11. є студентом денної форми навчання (першого або другого рівня, магістерського навчання або третього рівня) і вчиться і перебуває в Польщі на підставі дозволу на тимчасове перебування, виданого для навчання протягом усього терміну дії дозволу на перебування;
12. перебуває на території Польщі на підставі штампа, розміщеного в проїзному документі, який підтверджує подачу заявки на видачу дозволу на перебування довготермінового резидента ЄС, якщо безпосередньо перед подачею заявки він був звільнений від обов'язку мати дозвіл на роботу,
13. має дійсну Карту поляка, тобто документ, який підтверджує приналежність іноземця до польської нації (що, однак, не означає, що іноземцю надається польське громадянство, право на тимчасове або постійне перебування в Польщі або право перетинати польські кордони без візи);
14. є жертвою торгівлі людьми, якщо виконав певні умови;

15. в результаті життєвої ситуації, такої як смерть чоловіка/дружини громадянина РП, розлучення або розставання з громадянином Республіки Польща, він залишив за собою право на перебування.

У групі осіб, звільнених від необхідності отримання дозволу на роботу, також знаходяться громадяни України, Росії, Білорусії, Грузії, Вірменії та Молдови, які (у сфері, що не охоплюється положеннями про дозволи на сезонну роботу), користуються спрощеним доступом до польського ринку праці. Це означає, що вони можуть виконувати роботу протягом 6 місяців протягом наступних 12 місяців без необхідності отримання дозволу на роботу, за умови, що у них є письмова заява особи, що доручає роботу. Така заява повинна бути зареєстрована в компетентному пов'язаному управлінні зайнятості.

У ситуації, коли роботодавець планує працевлаштувати іноземця на більш тривалий період часу, йому необхідно мати дозвіл на роботу або дозвіл на тимчасове перебування і роботу або дозвіл на тимчасове перебування з метою виконання роботи за професією, що вимагає високих кваліфікацій. Якщо іноземець працював на даного роботодавця на підставі зареєстрованої заяви, роботодавець може подати заяву на отримання дозволу на роботу (на тій же посаді) в спрощеному режимі (без необхідності отримання інформації від старости про можливість задоволення кадрових потреб, спираючись на місцевий ринок праці).

Іноземці, які легально перебувають в Польщі, метою яких є виконання роботи, можуть подати прохання на отримання дозволу на тимчасове перебування і роботу або дозвіл на тимчасове перебування з метою виконання роботи за професією, що вимагає високих кваліфікацій. Ці дозволи видаються воєводами за т.зв. процедурою подачі однієї заявки, в результаті чого видається єдиний документ, що дає право на перебування і роботу в Польщі без необхідності мати додатковий дозвіл на роботу. Як правило, до заявки на отримання цих дозволів повинна додаватися інформація старости про відсутність можливості задовольнити кадрові потреби, спираючись на місцевий ринок праці, яку роботодавець іноземця отримує в Пов'язаному управлінні зайнятості.

Види дозволів на роботу

Дозволи на роботу видаються воєводами за місцем проживання / місцем знаходження. Винятком є дозвіл типу S, виданий старостою. Документ дозволу визначає роботодавця, вид роботи або посаду, найнижчу винагороду, тривалість робочого часу і термін дії дозволу. Він видається за заявкою в формі бланка, до якого повинні бути додані конкретні документи. Умова, що дозволяє іноземцю працювати, - це посвідка на проживання, яка передбачає можливість виконання роботи в Польщі. Іноземець самостійно подає заявку на видачу посвідки на проживання.

Воєвода видає 5 видів дозволів на роботу:

A - видається за заявкою роботодавця, коли іноземець працює на території Польщі і у роботодавця, місце знаходження, філія якого або інша форма діяльності знаходиться на території Польщі. Щоб його отримати, роботодавець повинен отримати від старости інформацію

про місцевий ринок праці, яка підтверджує відсутність можливості задовольнити кадрові потреби на основі реєстрів безробітних та осіб, що шукають роботу. Цей дозвіл, якщо немає інших місцевих рішень, видається на 3 роки;

В - видається, якщо іноземець виконує певну функцію в правлінні суб'єкта, є генеральним партнером або довіреною особою (Прокурис);

С, D, E - це дозвіл, який видається, якщо іноземець делегований на територію Польщі іноземним роботодавцем.

Дозволи на сезонну роботу

З 1 січня 2018 року було введено дозвіл на сезонну роботу типу S в таких секторах, як сільське господарство, садівництво та туризм. Воно видається іноземцям, які прибули не з ЄС і ЄЕЗ, за посередництвом управління старости у вигляді адміністративного рішення за заявою роботодавця. У цьому випадку роботодавець подає заяву на видачу дозволу на сезонну роботу в Повятове управління зайнятості (PUP) за місцем проживання або зареєстрованим місцем перебування компанії. Заява також може бути подана через веб-сайт. У ситуації, коли іноземець вже знаходиться в Польщі: староста перевіряє заяву і видає дозвіл або відмовляється видати дозвіл. У разі, якщо іноземець буде клопотати про в'їзд до Польщі з метою виконання сезонної роботи, староста перевіряє заяву і вносить його до реєстру заяв на сезонні роботи або відмовляє у видачі дозволу на сезонну роботу. Роботодавець зобов'язаний передати іноземцю свідоцтво про внесення заяви про видачу дозволу на сезонну роботу в реєстр. Це свідоцтво служить підставою для видачі візи з метою виконання сезонних робіт або в разі, коли іноземець в'їжджає на підставі безвізового режиму, служить підтвердженням мети в'їзду на територію Республіки Польща. Після прибуття іноземця особа, яка його працевлаштовує, зобов'язана повідомити про цей факт Повятове управління зайнятості, одночасно вказавши місце проживання іноземця. Після подачі цієї інформації приймається рішення про видачу дозволу типу S. Важливо, запис в реєстрі заяви про видачу дозволу на сезонну роботу дійсний тільки 120 днів - якщо в цей період староста не отримає підтвердження, що іноземець приступить до роботи пізніше, він припинить процедуру з видачі дозволу на сезонну роботу.

В очікуванні адміністративного рішення іноземець може працювати за умови інформування про прибуття іноземця і про його місце проживання. Проте, виконувана робота повинна відповідати тій, яка заявлена в свідоцтві про запис, виданому раніше управлінням. Іноземець також може виконувати роботу, чекаючи продовження дозволу на сезонну роботу. Якщо заява стосується продовження роботи в тому ж місці, він може працювати до прийняття рішення, якщо у нового роботодавця, то цей період триває 30 днів. Роботодавець, продовжуючи співпрацю з іноземцем, може клопотати про багатосезонний запис, який може бути дійсний до трьох років.

Дозвіл на сезонну роботу надає право на виконання роботи протягом 9 місяців в році. Якщо про отримання такого типу дозволу клопочуть громадяни держав, охоплених системою заяв, тобто України, Вірменії, Грузії, Білорусі, Росії та Молдови, роботодавець не зобов'язаний отримувати інформацію від старости про те, що немає можливості задовольнити кадрові потреби,

спираючись на місцевий ринок праці. У разі отримання негативного рішення, можна звернутися в другу інстанцію, якою є відповідний міністр з трудових справ.

Заява про доручення виконання роботи іноземцю

Іншим інструментом, що дозволяє працювати, є Заява про доручення виконання роботи іноземцю, яка подається роботодавцем в Повятове управління зайнятості (PUP). Вона вводиться через PUP до реєстру заяв і поширюється на громадян таких країн, як Україна, Білорусь, Грузія, Вірменія, Молдова і Росія. Заява дає право виконувати несезонні роботи без додаткового дозволу на протязі 6 місяців протягом наступних 12 місяців. Дає право іноземцю виконувати роботу без зобов'язання мати дозвіл на роботу, якщо робота виконується на умовах, зазначених в даній заяві.

Особа, яка доручає роботу, зобов'язана проінформувати Управління зайнятості про початок роботи іноземця не пізніше, ніж в день початку роботи, а також про те, якщо іноземець не приступив до роботи протягом 7 днів з дня початку роботи, зазначеного в реєстрі заяв. Недотримання зобов'язання щодо інформування про початок або не початок роботи іноземця карається штрафом.

Зміни, внесені з 1 січня 2018 року, припускають можливість відмови від внесення до реєстру заяви на підставі таких передумов, як, зокрема, попередні штрафи за нелегальне працевлаштування іноземців, заборгованість по оплаті внесків ZUS або податків.

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Соціальне страхування в Польщі направлене на забезпечення соціального захисту людей на випадок непередбачених і важких життєвих обставин, таких як інвалідність, хвороба, старість або вагітність. У ситуаціях, коли особа не в змозі утримувати себе за рахунок власної роботи, може розраховувати на виплату допомоги залежно від тривалості: короткострокового, довгострокового або довічного характеру.

Залежно від виду страхових випадків соціальне страхування охоплює:

Страхування на випадок хвороби - застрахований захищений в ситуації, коли він непрацездатний через хворобу, коли він знаходиться у відпустці по догляду за дитиною, коли він знаходиться в лікарні, коли він змушений доглядати за хворим членом сім'ї;

- Страхування від нещасних випадків - застрахований захищений від нещасних випадків на роботі або професійних захворювань;
- страхування на випадок непрацездатності - застрахований захищений, якщо непрацездатний або через смерть годувальника сім'ї;
- Пенсійне страхування - застрахований захищений після досягнення пенсійного віку.

У вищевказаних ситуаціях допомога виплачується особам, на яких поширюється соціальне страхування Управління соціального страхування.

Обов'язку соціального страхування підлягають, зокрема, люди, які в Польщі є працівниками на підставі трудового договору, договору доручення або ведуть підприємницьку діяльність.

Платник внесків, іншими словами, роботодавець, реєструє працівника в соціальному страхуванні. Він зобов'язаний зробити це протягом семи днів після початку роботи застрахованої особи. Страхові внески сплачуються роботодавцем.

СИСТЕМА ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ

В системі освіти в Польщі в даний час проводиться реформа, запроваджена Законом про освіту від 2016 року. Зміни вже частково реалізовані і будуть поступово впроваджуватися протягом наступних кількох років. Опис шкільної системи на даний момент враховує внесені зміни.

Шкільний обов'язок і обов'язок вчитися

Всі діти, незалежно від походження, мають в Польщі право і обов'язок вчитися. Знання польської мови не є обов'язковою умовою для прийняття в школу, тому діти, які спочатку не знають польської, повинні почати вчитися в своїй віковій групі, в якій вони будуть поступово розвивати свої мовні навички.

Перебіг обов'язку вчитися:

- Обов'язок вчитися в школі починається в останній рік дошкільної підготовки, коли дитині виповнюється 6 років, і вона починає відвідувати, так званий, підготовчий рік («зерувку»). Рік навчання на підготовчому році готує дітей до шкільних занять. Ці заняття проводяться або в дитячому саду, або в школі з відділенням дошкільної освіти.
- Обов'язок вчитися в школі триває до кінця 8-го класу початкової школи, тобто до 14-15 років.
- Після завершення навчання в 8-річній початковій школі обов'язок вчитися триває до 18 років. Це означає, що молоді люди у віці від 16 до 18 років зобов'язані продовжувати навчання в обраній школі або, відмовившись від школи, можуть отримати освіту в рамках своєї професійної підготовки у роботодавця

Шкільна система

Шкільна система в Польщі складається з: дитячого садка, початкової школи, середніх шкіл, художніх шкіл, поліцейських шкіл і вищих шкіл.

Ясла та дитячі садки

Ясла призначені для дітей віком від 0 до 3 років. Вони не є частиною освіти і не є обов'язковими. Для дітей у віці 3-5 років є **дитячий садок**, який теж не обов'язковий. Однак варто пам'ятати, що в дитячому садку діти, які вивчають мову, встановлюють соціальні відносини, граються під наглядом вчителів, мають відповідні умови для відповідної адаптації і підготовки до обов'язкового навчання в школі. Кожна 3-6-річна дитина має право на місце в дитячому саду. Щоб знайти дитячий садок для своєї дитини, Вам потрібно зв'язатися з державним дитячим садом, який знаходиться найближче до вашого місця проживання. Якщо місць немає, адміністрація може надати інформацію, в якому найближчому дитячому садку на території гміни може бути прийнята ваша дитина. **Ясла** частково фінансуються з бюджету гміни, але батьки теж несуть деякі витрати.

Підготовчий рік («зерувка»)

Діти у віці 6 років починають обов'язкову шкільну підготовку - так звану "**зерувку**". Проводиться або в останній групі в дитячому садку, або в школі в рамках дошкільного відділення.

Початкова школа

Восьмирічна початкова школа ділиться на два етапи. У 1-3 класах здійснюється дошкільне навчання, а в 4-8 класах навчання ведеться з поділом на предмети. Навчання в державній початковій школі безкоштовне, але є деякі витрати, пов'язані з присутністю дітей в школі. Батьки платять гроші за страхування дітей, в шкільний фонд, класний фонд, за організацію екскурсій для дітей, обіди в шкільній їдальні і т. п. Варто пам'ятати про можливість отримання соціально-побутової допомоги. У важких ситуаціях потрібно звернутися до керівництва школи і центрів соціального забезпечення щодо можливості отримання матеріальної допомоги.

Психолого-педагогічні консультаційні центри

Важливим елементом шкільної системи є **психолого-педагогічні консультаційні центри**. Їх варто використовувати, щоб допомогти дитині вирішити стресові, депресивні ситуації або проблеми з поведінкою. Адреса та контактні дані таких центрів можна отримати в школі.

Середні школи

До теперішнього часу середньою школою I рівня були гімназії, які поступово зникають в рамках реформи освіти. В даний час, говорячи про середні школи, ми в основному маємо на увазі (1) **3-4-річні загальноосвітні школи** в залежності від того, чи закінчив учень гімназію або закінчить восьмирічну початкову школу (ліцеї є підготовчими школами для здобуття вищої освіти і закінчуються іспитом на атестат зрілості); (2) **4-5-річні технікуми**, які, з одного боку, готують до навчання для здобуття вищої освіти, тому що вони закінчуються іспитом на атестат зрілості, а з іншого боку, готують до певної професії, надаючи звання техника; (3) **3-х літні професійно-технічні школи I рівня** (це школа, яка готує до певної професії, що видає диплом про професійну кваліфікацію); (4) **2-річні галузеві школи**, в яких можна продовжити навчання після закінчення школи I рівня і підготуватися до іспиту на атестат зрілості, що в свою чергу відкриває можливість почати навчання для отримання вищої освіти.

Поліцейські школи

Це школи для людей, які закінчили ліцей. Вони тривають від одного до 2,5 років і готують до певної, навченої професії.

Вища освіта

Навчання поділене на (1) **навчання I рівня - бакалавр** (воно триває три роки і це професійне навчання, що готує до певної професії); (2) **навчання II рівня - магістратура**, яка

може розширити професійні компетенції та підготувати до навчання III. рівня; (3) **навчання III рівня** є аспірантурою, готує до отримання ступеня кандидата наук.

Навчання і підготовка дорослих.

Цей етап освіти створює можливість для дорослих доповнити свою освіту, отримати нову кваліфікацію і розвинути професійні та особисті навички. Це навчання здійснюється в установах безперервної освіти, в центрах додаткової освіти та професійного вдосконалення або в рамках післядипломної освіти.

Управління зайнятості пропонують (для зареєстрованих осіб) безкоштовне навчання, яке часто надає професійну кваліфікацію. Трапляється, що вони роблять це у співпраці з роботодавцями, які шукають людей з такими навичками і дозволами. Проходження такого курсу може привести до того, що працівник знайде нову роботу ще до його закінчення.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

- Зверніться до найближчого за місцем проживання державного дитячого садка або державної школи. В рамках районування шкіл, найчастіше в школи приймають дітей, які проживають в районі школи.
- Якщо Ваша дитина не ходила в школу або у неї була більш тривала перерва в навчанні, або у Вас немає шкільних атестатів дитини, Ви можете зв'язатися з психолого-педагогічним консультаційним центром, де вони зможуть порадити Вам, яка школа і який рівень найкраще підходять для Вашої дитини.
- Ви повинні якомога швидше підготувати або перекласти медичну документацію. Школа може зажадати медичну карту дитини. З лікарем Ви узгодите, які щеплення слід зробити дитині.
- Ви можете допомогти своїй дитині вивчити польську мову. Зв'яжіться з класним керівником (вихователем), директором школи і попросіть додаткові години лекцій вирівнювання, наприклад, в рамках занять в громадському центрі.
- Підтримуйте зв'язок зі школою, допоможіть вчителям та іншим дітям зрозуміти свою дитину і її потреби. Якщо є більше сімей і дітей з країни Вашого походження, об'єднаєтеся, щоб постійно бути в контакті зі школою.
- Якщо у Вас є свої сертифікати та дипломи про закінчення шкіл, професійних курсів і трудові книжки, спробуйте отримати документ, що підтверджує їх визнання. Визнання свідоцтв середніх і поліцейських шкіл можна отримати в Воєводській раді з освіти, яка підпорядковується Міністерству національної освіти, а свідоцтва вищих шкіл в Національній академії академічного обміну підзвітною Міністерству науки і вищої освіти. Виданий документ буде визнаний на польському ринку праці і збільшить Ваші шанси на отримання роботи відповідно до Вашої освіти. В офісі проекту Ви можете отримати допомогу в отриманні таких сертифікатів.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я В ПОЛЬЩІ - НАЙВАЖЛИВІША ІНФОРМАЦІЯ

Система охорони здоров'я в Польщі - це система страхування, в якій Національний фонд охорони здоров'я займається організацією охорони здоров'я, підписує договори з лікарями і всім медичним персоналом на надання послуг. Отже, слід пам'ятати, що безоплатна медична допомога, яка фінансується за рахунок страхових внесків, може бути отримана тільки в медичних установах, які мають договір з NFZ (НФЗ). Іноземець, що йде до лікаря, повинен запитати, чи підписав лікар або медичний заклад договір з NFZ - тоді Ви можете лікуватися в даній установі безкоштовно.

Базова медична допомога надається в клініці сімейного лікаря. У надзвичайних ситуаціях, таких як нещасний випадок, травма або раптове погіршення здоров'я з загрозою для життя, Ви повинні звернутися в швидку допомогу. Допомогу фахівця, часто після отримання відповідного направлення, можна отримати в спеціалізованих клініках, лікарнях або реабілітаційних установах.

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ

Державна служба охорони здоров'я надає медичні послуги особам застрахованим в Національному фонді охорони здоров'я (NFZ). Особи, які працюють за трудовим договором, за договором підряду або ведуть підприємницьку діяльність, підлягають обов'язковому медичному страхуванню. У медичне страхування працевлаштованої особи також можна включити найближчих родичів, включаючи чоловіка/дружину і дітей.

Якщо у іноземця немає медичного страхування, він може оформити добровільне страхування, оплачуючи фінансові внески. Достатньо подати в NFZ заявку на страхування себе і сім'ї. У такій ситуації можуть бути люди, які приїхали до Польщі з метою навчання, стажування або інші громадяни третіх країн, які знаходяться в Польщі, але не мають медичного страхування.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

Відсутність медичного страхування на випадок раптової хвороби або нещасного випадку призведе до того, що NFZ стягує плату за лікування.

У разі підписання договору підряду страхові внески не виплачуються.

Хто може користуватися медичною допомогою?

Особи, на яких поширюється медичне страхування, мають право користуватися медичними послугами. Службою охорони здоров'я можуть користуватися іноземці, що належать до однієї з наступних груп:

1. **Працевлаштовані в Польщі особи** на підставі трудового договору або договору доручення, роботодавець зобов'язаний застрахувати ново прийнятого працівника, для цього він реєструє його в Управлінні соціального страхування і щомісяця відраховує з доходу працівника внески на медичне страхування в NFZ;
2. **члени сімей застрахованих, тобто:**
  - a. діти - до досягнення 18-річного віку або до тих пір, поки вони продовжують навчання до 26-річного віку, проте якщо у дитини є свідоцтво про ерйозну інвалідність - без вікових обмежень;
  - b. чоловік/дружина;
  - c. батьки, бабусі і дідусі - якщо вони ведуть із застрахованим спільне домашнє господарство.

УВАГА!!!!

Кожна застрахована особа зобов'язана застрахувати членів своєї сім'ї, якщо вони не мають медичного страхування (наприклад, не працюють). Таке страхування полягає в передачі даних членів своєї сім'ї до свого роботодавця. Якщо хтось страхується добровільно повинен після укладення договору про добровільне медичне страхування з воєводським відділенням НФЗ (NFZ) сам застрахувати в Управлінні соціального страхування (ZUS) членів своєї сім'ї.

- іноземці, що отримали в Польщі **статус біженця** або **додатковий захист**, або **дозвіл на тимчасове перебування**, виданий з метою возз'єднання сім'ї, якщо перебувають в Польщі і є членом сім'ї іноземця, який проживає в Польщі в зв'язку з отриманням статусу біженця або додаткового захисту,
- іноземці, **zarejestrowani в управлінні зайнятості як безробітні** (страхуванням можуть бути охоплені також члени сім'ї зареєстрованого безробітного, якщо вони не застраховані)

Добровільне медичне страхування

Особа, чиє перебування в Польщі є легальним і яка не охоплена обов'язковим медичним страхуванням, може застрахувати себе добровільно. Для цього потрібно подати відповідну заяву в воєводське відділення НФЗ (NFZ) за місцем проживання. Бланк заяви доступний у відділеннях і на сайті НФЗ:

<http://www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta/zalatw-sprawe-krok-po-kroku/jak-ubezpieczyc-sie-dobrowolnie/>

Іноземці, які не є громадянами Європейського Союзу, подаючи заяву на добровільне страхування, повинні надати паспорт і один з перерахованих документів:

- візу з метою виконання роботи;
- дозвіл на тимчасове перебування;
- дозвіл на постійне перебування;
- дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС;
- згоду на перебування з гуманітарних причин;
- згоду на толерантне перебування;
- документ, що підтверджує статус біженця, виданий в Польщі або користування тимчасовим захистом на її території.

Після укладення договору з НФЗ (NFZ) необхідно звернутися до відділення Управління соціального страхування (ZUS), і заповнити бланк ZUS ZZA

Особи, які застрахувалися добровільно, зобов'язані застрахувати членів сім'ї, якщо вони не охоплені обов'язковим страхуванням.

Щоб застрахувати членів сім'ї, необхідно заповнити в Управлінні соціального страхування ZUS бланк ZUS ZCNA (бланк доступний тут). Його можна занести особисто або надіслати поштою.

Внески відраховуються на рахунок Управління соціального страхування (ZUS) - докладну інформацію можна отримати в ZUS.

Внесок за кожний календарний місяць відраховується терміном до 15 числа наступного місяця за попередній місяць (наприклад, за квітень до 15 травня).

Документ, що підтверджує медичне страхування

У більшості випадків можна відразу підтвердити право на медичне обслуговування на основі даних, що містяться в системі eWUŚ (електронна перевірка правомочності бенефіціарів). Все, що вам потрібно зробити, це ввести свій номер PESEL і підтвердити свою особу на підставі посвідчення особи, паспорту або водійських прав. У разі дітей, охоплених шкільним обов'язком, до 18 (вісімнадцяти) років потрібно пред'явити шкільне посвідчення.

Іноземець, прописаний в Польщі, автоматично отримує номер PESEL, а іноземці, які не можуть прописатися, можуть подати заявку. Більш детальну інформацію з цього питання можна знайти на сайті:

<https://obywatel.gov.pl/dokumenty-i-dane-osobowe/uzyskaj-numer-pesel-dla-cudzoziemcow>

Відвідування медичного закладу іноді пов'язано з необхідністю документально підтвердити, що Ви є застрахованою особою і маєте право на безкоштовне медичне обслуговування.

Документ, що підтверджує медичне страхування:

1. для особи, яка працює за трудовим договором:

- щомісячний звіт ZUS RMUA, виданий роботодавцем + ZUS ZUA або ZUS ZZA,
- актуальна довідка з місця роботи,
- страхова картка (легітимація) з поточною датою і печаткою роботодавця;

2. для особи, зареєстрованої як безробітна:

- дійсне свідоцтво з Управління зайнятості;

3. для добровільно застрахованої особи:

- договір, укладений з NFZ разом з чинним підтвердженням оплати медичного внеску + підтвердження заяви ZUS (ZUS ZZA);

4. для члена сім'ї застрахованої особи:

- підтвердження оплати внеску головним платником і заява на страхування члена сім'ї, наприклад, бланки: ZUS RMUA + ZUS ZCNA (ZCZA);
- дійсна довідка, видана роботодавцем;
- довідка, видана Управлінням соціального страхування про реєстрацію членів сім'ї

УВАГА!!!

Для учнів і студентів (від 18 до 26 років) потрібне додаткове шкільне або студентське посвідчення (легітимація).

У разі відсутності підтвердження страхування, медичний заклад може надати допомогу на підставі заяви про право на отримання медичних послуг.

Коли припиняється право на медичні послуги?

Право на медичне обслуговування, що фінансується з державних коштів, зазвичай припиняється після закінчення 30 днів з дати закінчення терміну дії зобов'язання медичного страхування, наприклад, в разі припинення трудових відносин (наприклад, за трудовим договором).

Візит у лікаря

Найкраще звернутись в найближчу клініку сімейного лікаря. Там ви можете вибрати лікаря первинної медичної допомоги (POZ). При виборі лікаря першого контакту ми заповнюємо Декларацію вибору. Якщо ми хочемо змінити його на іншого лікаря, слід пам'ятати, що безкоштовно лікаря можна змінити двічі на рік. Змінюючи лікаря POZ наступного разу слід заплатити 80 злотих.

Як записатися на візит?

Перед відвідуванням лікаря потрібно зареєструватися в клініці сімейного лікаря. Ви можете зробити це особисто, за посередництвом іншої людини або за телефоном. Найкраще реєструватися в цей же день рано вранці, наприклад, з 7.00 спробуйте зв'язатися з клінікою. Занадто пізня реєстрація може привести до нестачі місць на даний день, а бронювання на наступний день найчастіше зробити неможливо.

Надзвичайні ситуації

У ситуаціях, коли потреба в медичній допомозі раптова і необхідна, наприклад, в разі загрози для життя, медичні послуги надаються негайно і без направлення від лікаря POZ.

У ситуаціях, що загрожують життю, швидку допомогу слід викликати за телефоном 999 або 112.

Особі, що приймає заявку, потрібно надати докладний опис і місце події, вказати причину виклику швидкої допомоги, подробиці про людину, яка потребує допомоги. В екстрених ситуаціях пацієнт може також звернутися до цілодобового відділення невідкладної допомоги лікарні без направлення.

Нічна і святкова медична допомога

Якщо медична допомога необхідна в нічний час з 18:00 до 8:00 або в неробочі дні, і відсутність невідкладної медичної допомоги серйозно вплине на здоров'я пацієнта, Ви можете звернутися до чергової клініки. У кожній клініці інформація про найближчу чергову клініку повинна бути розташована в видимому місці. Вночі та в святкові дні також відкриті чергові аптеки. Інформація про те, де знаходиться найближча чергова аптека, повинна бути розміщена на дверях кожної аптеки.

Надання медичних послуг

Іноземці, які мають право на отримання медичних послуг, які фінансуються в рамках NFZ, мають право на отримання медичних послуг, медичних оглядів і консультацій, стаціонарного лікування, реабілітації та профілактичної допомоги.

Послуги можуть бути надані як державними, так і недержавними установами, а також особами, які займаються медичною професією.

У деяких випадках, крім підтвердження права на отримання послуг, у Вас має бути дійсне направлення. Цей документ необхідний для доступу до діагностичних досліджень і послуг, що надаються в рамках:

- амбулаторної медичної допомоги,
- стаціонарного лікування,
- санаторного лікування,
- медичної реабілітації,
- догляду за хронічно хворими пацієнтами.

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

На підставі одного направлення Ви можете зареєструватися тільки в одній установі, що надає послуги в цій галузі. Пацієнти, яким потрібно більше однієї консультації фахівця з тієї чи іншої причини, надають направлення тільки коли вони вперше звертаються в обрану спеціалізовану клініку.

Направлення не потрібне для наступних лікарів-фахівців:

- гінеколога і акушера,
- онколога,
- психіатра,
- венеролога,
- стоматолога.

СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА В ПОЛЬЩІ

Надання соціальної допомоги

Соціальна допомога - це інститут соціальної політики держави, спрямований на надання підтримки людям і сім'ям в подоланні важких життєвих ситуацій, з якими вони не можуть впоратися, використовуючи свої власні можливості і права.

Соціальна допомога підтримує людей і сім'ї в їх зусиллях задовольнити необхідні потреби і дозволяє їм жити в гідних умовах. Вона також дозволяє запобігати складним життєвим ситуаціям, допомагаючи їм здобути незалежність і інтегруватися в оточення.

Соціальна допомога підтримує людей і сім'ї в формі фінансової, матеріальної допомоги або надання послуг. Система надання соціальної допомоги фінансово підтримує людей і сім'ї з низькими доходами і без доходу. Інструменти, які використовує соціальна допомога, включають, перш за все, соціальну роботу, різного виду допомогу і консультування. Більш детальну інформацію про форми допомоги можна знайти в меню праворуч.

Хто має право на отримання соціальної допомоги?

Особи і сім'ї, які отримують соціальну допомогу, зобов'язані співпрацювати у вирішенні їх важкій життєвій ситуації.

Право на отримання соціальної допомоги надається іноземцям, які проживають і перебувають на території Польщі на підставі:

- дозволу на постійне перебування,
- дозволу на перебування довготермінового резидента ЄС,
- дозволу на тимчасове перебування, виданий з метою возз'єднання сім'ї, якщо прибуває на території Польщі і є членом сім'ї іноземця, який проживає в Польщі в зв'язку з наданням йому статусу біженця або додаткового захисту,
- у зв'язку з отриманням статусу біженця або додаткового захисту в Республіці Польща,
- у зв'язку з отриманням в Польщі згоди на перебування з гуманітарних причин або згоди на толерантне перебування - у вигляді притулку, харчування, необхідного одягу та спеціальної допомоги.

Правила надання соціальної допомоги

Соціальна допомога надається за заявою:

- зацікавленої особи,
- його офіційного представника,
- іншої особи, за згодою зацікавленої особи або його законного представника.

Особа або сім'я, які звернулася за соціальною допомогою, можуть звернутися в центр соціального захисту населення за місцем проживання (центри розташовані в кожній гміні).

Рішення про надання або відмову в допомозі повинні прийматися соціальним працівником під час сімейного опитування. Рішення про надання соціальної допомоги видаються в письмовому вигляді.

Право на грошову допомогу надається особам і сім'ям, чий дохід не перевищує встановлених критеріїв доходу. З 1 жовтня 2018 року критерій доходу для однієї людини, що проживає окремо, не може перевищувати **701 злотих**, а для кожного члена сім'ї - **528 злотих**.

Обсяг соціальної допомоги

Кожен іноземець, який має право на отримання соціальної допомоги, може звернутися за допомогою, пам'ятаючи, що основними цілями соціальної допомоги є:

- підтримка осіб і сімей в їх зусиллях задовольнити необхідні потреби і надання їм можливості жити в умовах, що відповідають людській гідності, включаючи, зокрема, грошову і негрошову допомогу;
- допомога соціального працівника в формі соціальної роботи в подоланні важкої життєвої ситуації так, щоб сім'я стала незалежною і могла жити в гідних умовах;
- забезпечення опіки та підтримки для бідних осіб і сімей, а також надання консультацій;
- надання допомоги сім'ям та людям, які стали жертвами, наприклад, сімейного насильства;
- допомога в соціальній інтеграції осіб, які знаходяться в зоні ризику соціальної ізоляції або тих, хто піддається соціальній ізоляції

Якщо Ви іноземець, який потрапив у важку життєву ситуацію, знайдіть найближчий центр соціального забезпечення, щоб отримати інформацію про те, чи маєте Ви право на отримання соціальної допомоги. Список центрів соціальної допомоги можна знайти на порталі <https://ops.pl/kategoria/baza-instytucji/>

ВЕДЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЛЬЩІ

Для іноземця можливість вести свою підприємницьку діяльність в Польщі залежить від посвідки на проживання, яку він має. Іноземець може вести підприємницьку діяльність на тих же умовах, що і громадянин Польщі, якщо він / вона має:

- дозвіл на постійне перебування,
- дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС,
- дозвіл на тимчасове перебування, виданий з метою возз'єднання сім'ї, яка легально перебуває в Польщі, навчання,
- статус біженця;
- додатковий захист;
- згоду на перебування з гуманітарних причин або згоду на толерантне перебування;
- дозвіл на тимчасове перебування і перебуває у шлюбі з громадянином Польщі, який проживає на території Польщі;
- дозвіл на тимчасове перебування з метою ведення підприємницької діяльності, виданий у зв'язку з продовженням підприємницької діяльності, вже здійснюваної на підставі запису в Центральному обліку та інформації про підприємницьку діяльність;
- тимчасовий захист в Польщі;
- Дійсну Карту поляка.

Найбільш важливі види економічної діяльності в Польщі:

- Індивідуальна підприємницька діяльність (в тому числі в рамках простого товариства)
- Торгові компанії
  - ✓ акціонерні товариства (товариство з обмеженою відповідальністю і акціонерне товариство)
  - ✓ Товариства (повне товариство, партнерське, командитне товариство, командитне акціонерне товариство).

Індивідуальне підприємництво (самопрацевлаштування)

- це найпростіша форма ведення діяльності
- призначена для приватних осіб
- реєструється в CEIDG (ви можете зареєструвати онлайн)
- не вимагає мінімального капіталу
- підприємець відповідає всім своїм майном за зобов'язання, що виникають в результаті ведення підприємницької діяльності
- компанія (назва) підприємця, вказана в CEIDG, повинна містити як мінімум ім'я і прізвище заявника - наприклад, Ян Ковальський. Можна додати інші елементи в компанію, наприклад, вказавши профіль діяльності
- підприємець має виключне право представляти свою діяльність

- підприємець є платником податків PIT
- підприємець може бути платником ПДВ.

Як зареєструвати індивідуальне підприємництво?

Підприємницьку діяльність можна заснувати онлайн або особисто в управлінні гміни. У першому і другому випадках варто відвідати веб-сайт Центрального обліку та інформації про підприємницьку діяльність за адресою www.ceidg.gov.pl. Тут є вся інформація, пов'язана з веденням підприємницької діяльності та можливість отримати відповіді і допомогу у вирішенні проблем. Всі дії, пов'язані з цим, безкоштовні.

Щоб зареєструвати підприємницьку діяльність як фізична особа, можна вибрати одну з наступних процедур:

- Увійти в систему * CEIDG, заповнити онлайн-заявку та надіслати її (підписати) в електронному вигляді.
- Увійти в систему * CEIDG, підготувати онлайн-заявку і підписати її в будь-якій гміні (потрібно запам'ятати номер заявки).
- Без входу в систему CEIDG, підготувати онлайн-заявку і підписати її в будь-якій гміні (потрібно запам'ятати номер заявки).
- Завантажити та подати заявку в паперовому вигляді в гміні. Гміна переробить її в електронну заявку.
- Надіслати заявку рекомендованим листом в обрану гміну. Підпис має бути підтверджений нотаріусом.

* При першому вході в систему необхідно створити обліковий запис і активувати його після отримання підтвердження електронною поштою.

Підприємець, внесений в облік, зобов'язаний розміщувати в різного виду заявах, пов'язаних з його діяльністю, ідентифікаційний номер платника податків (NIP), і використовувати цей номер в юридичному та економічному обороті. У різних офіційних реєстрах ідентифікація підприємця заснована на ідентифікаційному номері платника податків (NIP).

Переривання підприємницької діяльності

Якщо підприємець має намір припинити діяльність, він повинен подати заявку на видалення запису протягом семи днів після закінчення діяльності. Якщо підприємець хоче призупинити свою діяльність, він може зробити це на період від 30 днів до 24 місяців. Якщо підприємець не відновить свою діяльність до закінчення 24-місячного періоду, запис буде видалений з управління.

Обов'язки особи, що веде підприємницьку діяльність

При підготовці до ведення підприємницької діяльності в Польщі важливо пам'ятати про певні зобов'язання і практичні вимоги, пов'язані з цим. Серед них слід згадати такі як:

- виконання податкового зобов'язання - повну інформацію з цього питання можна отримати в податковій інспекції, на території якої буде зареєстрована підприємницька діяльність;

- реєстрація платника внесків в Управління соціального страхування - незалежно від заяви в заявці CEIDG-1, ви повинні додатково протягом 7 днів з моменту початку підприємницької діяльності застрахувати себе в ZUS і заповнити відповідні бланки - також це стосується працевлаштованих вами співробітників;

Також варто подбати про професійний бухгалтерський облік - самостійно, або найнявши кваліфікованого бухгалтера, або за допомогою передачі документації в бухгалтерське бюро.

Більш детальну інформацію можна знайти на сайті:

<https://www.biznes.gov.pl/pl>

ОБМІН ІНОЗЕМНОГО ПОСВІДЧЕННЯ ВОДІЯ НА ПОЛЬСЬКЕ

Громадяни третіх країн, які мають посвідчення водія, видане в країні походження через 6 місяців після отримання постійного або тимчасового перебування в Польщі, повинні обміняти його на польське посвідчення водія. Завдяки цьому вони зможуть водити автомобілі в Польщі та інших країнах Євросоюзу.

Що робити, щоб обміняти своє посвідчення водія?

Спочатку підготуйте відповідні документи:

- заяву на обмін посвідчення водія, яку можна отримати в управлінні міста або староства;
- актуальні фотографії;
- паспорт або дійсну карту перебування;
- документ, що підтверджує адресу місця реєстрації, наприклад, свідоцтво про реєстрацію для постійного або тимчасового перебування;
- Ксерокопію іноземного посвідчення водія з перекладом на польську мову - переклад повинен бути зроблений або підтверджений присяжним перекладачем або консулом і повинен бути невід'ємною частиною документа.

Заяву слід подати в:

- в управління повятового старости за місцем проживання;
- в управління міста - в разі проживання в місті на правах повіту,
- В управління району за місцем проживання - якщо ви живете в Варшаві.

Вартість видачі посвідчення водія становить 100,50 злотих.

При водінні автомобіля не забудьте при собі мати:

- посвідчення водія, що дозволяє управляти даним типом транспортного засобу;
- посвідчення особи;
- документ про реєстрацію транспортного засобу;
- дійсний технічний огляд транспортного засобу;
- підтвердження дійсного страхування транспортного засобу.

Під час водіння слід:

- пристебнути ремені безпеки під час руху;
- перевозити дітей нижче 150 см в дитячому кріслі;
- постійно мати включеними денні ходові вогні або ближнє світло фар;
- дотримуватися правил дорожнього руху і адаптувати швидкість руху відповідно до умов на дорозі

ПЕРЕСУВАЮЧИСЬ ПОЛЬСЬКИМИ ДОРОГАМИ...

Дотримуйтеся швидкості відповідно до чинних норм - при пересуванні в населених пунктах лічильник автомобіля не може перевищувати 50 км / год.

На інших односмугових дорогах обмеження становить 90 км / год.

Проте звертайте увагу на знаки - швидкості можуть змінюватися на різних ділянках дороги.

ПАМ'ЯТАЙТЕ!!!

За водіння під впливом алкоголю передбачені правові наслідки

0,2 - 0,5 проміле = правопорушення

> 0,5 проміле = злочин

УВАГА!!!

Потрібно дбати про свою безпеку, і тому:

- Нікому не віддавайте свій паспорт або посвідчення особи
  - Остерігайтеся нелегальних посередників
- Перш ніж влаштуватися на роботу, перевірте свого роботодавця - зв'яжіться з ним, перевірте його компанію

Шукаючи поліцейське відділення в будь-якій точці нашої країни, Ви можете скористатися безкоштовним мобільним додатком «Моя Команда». Навіть в автономному режимі!

The advertisement features a smartphone on the left displaying the app's interface. The screen shows the logo of the Ministry of Internal Affairs and Administration, the text 'MOJA KOMENDA', and the Polish word 'POLICJA'. To the right of the phone, the text reads: 'Aplikacja mobilna "Moja Komenda"', 'Kontakt z policją i dzielnicowymi na wyciągnięcie ręki', and 'Aplikacja powstała w ramach programu'. At the bottom right, there is a logo for 'Dzielnice bliżej nas'.

УСТАНОВИ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ МІГРАНТІВ У ВАРМІНСЬКО-МАЗУРСЬКОМУ ВОЄВОДСТВО

Державні установи

ВАРМІНСЬКО-МАЗУРСЬКЕ ВОЄВОДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ

www.uw.olsztyn.pl

Відділ у справах громадян і іноземців

вул. Марш.Й.Пілсудського 7/9, 10-575 Ольштин

тел. 89 5232362; 89 5237312

факс: 89 5236530

ДЕРЖАВНА ІНСПЕКЦІЯ ПРАЦІ:

ОКРУЖНА ІНСПЕКЦІЯ ПРАЦІ В ОЛЬШТИНІ

вул. Коперника 29, 10-512 Ольштин

тел. 89 5274275 – Секретаріат ; 89 5276082 - Канцелярія

Юридична консультація:

Округна інспекція праці в Ольштині	Округна інспекція праці в Ольштині
Центр консультування Державної інспекції праці відкритий в робочі дні з 9:00 до 15:00. тел. 801 002 006 - для людей, які телефонують зі стаціонарних телефонів. тел. 459 599 000 - для людей, які телефонують з мобільних телефонів.	Особисто понеділок -11:00 - 17:00. Особисто вівторок, середа, четвер, п'ятниця - 8:00 - 11:00. вул. Коперника 29 10-512 Ольштин 1 поверх (партер), кімната №1
Округна інспекція праці в Ольштині Відділ у Ельблонзі	Округна інспекція праці в Ольштині Відділ у Елку
Особисто понеділок-п'ятниця 8:00 - 14:00. вул. Грюнвальдська 2, будинок b14/f 82-300 Ельблонг.	Особисто понеділок-п'ятниця 8:00 - 14:00 вул. Міцкевича 15 19-300 Елк.

ПОВЯТОВІ УПРАВЛІННЯ ЗАЙНЯТОСТІ

Список повятових управлінь зайнятості в Вармінсько-Мазурському воєводстві можна знайти за адресою:

http://www.urzedy-pracy.dic.pl/Urzedy_pracy-Warminsko-Mazurskie.htm

**ПРИКОРДОННА СЛУЖБА:
ВАРМІНСЬКО-МАЗУРСЬКИЙ ВІДДІЛ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ**

вул. Ген.Владислава Сікорського 78

11-400 Кентштин

тел. 89 750 30 02

факс: 89 750 37 01

e-mail: wm@strazgraniczna.pl

www.wm.strazgraniczna.pl

Гаряча лінія 800422322

Організації

CARITAS POLSKA (КАРИТАС ПОЛЬЩА)

Інформаційно-консультаційний пункт в Ольштині

вул. Страмейська 16/8, 10-017 Ольштин, III поверх (кнопка на домофоні 8)

телефони:

+48 572-571-171

+48 572-571-172

e-mail:

biuro.olsztyn@caritas.org.pl

doradca.olsztyn@caritas.org.pl

Години роботи:

з понеділка по середу і щоп'ятниці 8.00-16.00.

щочетверга 8.00-18.00